

ILGAZ DAĞI MİLLİ PARKI VE KIŞ SPORLARI TURİZM MERKEZİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KRİTERLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
ILGAZ MOUNTAIN NATIONAL PARK AND WINTER SPORTS TOURISM CENTER OF EVALUATION BY SUSTAINABILITY CRITERIA

Merve ALTUNDAL ÖNCÜ*
İsmet GÜNEY**
Burcu GÖKÖZKUT***

Öz

Özellikle 1950'lerden sonra turizmin dünya ekonomisine ivme kazandırdığı bilinmektedir. Pek çok farklı destinasyon tipinde, farklı kaynak değerlere dayalı turizm faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Ancak başta iklim değişikliği olmak üzere, teknoloji, çevre sorunları, ekonomik bağımlılık, toplumsal ve kültürel yozlaşma gibi tehditlerle karşı karşıya kalan turizmin paradigma değişikliğine ihtiyacı olması kaçınılmazdır. Paradigma değişimiyle geliştirilen sürdürülebilir turizm ölçütleri, turizmin kaynak değerleri koruyarak gerçekleştirilmesi ilkesine dayanarak bir destinasyondaki turizmin sürdürülebilirliğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda gerçekleştirilen kış sporlarına dayalı turizmin sürdürülebilir turizm ölçütleri ile değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi ile görüşmeler yapılarak ve ikincil verilerden faydalanılarak alandaki turizmin sürdürülebilirliği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak toplumsal refah, doğal ve kültürel çevrenin korunması, ürün kalitesi, turist memnuniyeti, milli park yönetimi ve denetimi süreçleri ele alınarak alanda turizmin sürdürülebilir olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Milli Park, Sürdürülebilir Turizm Ölçütleri, Ilgaz Dağı Milli Parkı.

Abstract

It is known that tourism has accelerated the World economy especially after 1950s. In many different types of destinations, tourism activities based on different resource values are carried out. However, it is inevitable that the tourism paradigm, which is faced with threats such as climate change, technology, environmental problems, economic dependence, especially social and cultural degeneration. Sustainable tourism criteria developed by the paradigm shift reveal the sustainability of tourism in a destination based on the principle of protecting the value of tourism resources. This research aims to evaluate winter sports tourism in Ilgaz Mountain National Park based on sustainable tourism criteria. Sustainability of tourism in the region has been evaluated by using qualitative research method and using secondary data. As a result, it has been determined that tourism, social welfare, protection of the natural and cultural environment, product quality, tourist satisfaction, national park management and supervision processes can be maintained.

Keywords: Tourism, Sustainable Tourism, National Park, Sustainable Tourism Criteria, Ilgaz Mountain National Park.

1. Giriş

Dünya çapında turizmin tarihsel gelişimi dikkate alındığında 1950'li yılların kırılma noktası olduğu söylenebilir. Bu tarihlerde turizm faaliyetlerine katılanların sayısı artmış, farklı turizm tipleri gelişmiş ve turizm ekonomik büyüme için vazgeçilemez bir sektör haline gelmiştir. Turizm, önceleri ev sahibi-konuk ilişkisi içerisinde ihtiyaç sahiplerine iyilik etme ve cömertlik gösterme, bir seçkinlik göstergesi olarak görülmüştür. Ancak ticari seyahatlerin gelişmesi, piyasa güçlerine çabuk yanıt veren ve hatta konukseverliğin pazarlanmasını sağlayan bir sistemin gelişmesine neden olmuştur. Bu sistemin tarihsel süreç içerisindeki değişimi, turizmin de varlığını sürdürebilmesi için değişmesini zorunlu kılmıştır (Akoğlan Kozak vd., 2013). Bu bağlamda çevresel etkiler konusunda toplumsal hassasiyetin gelişmesi, 1992 Rio Konferansı ve sonrasında yaşanan gelişmeler sürdürülebilir turizm perspektifini oluşturmuştur. Ancak geline nokta turizm kaynaklarının sürdürülebilirliğinden bahsedilmesine karşın küresel ölçekte turizm değerleri, talepler uğruna harcanma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kaynakların sürdürülebilirliği savunulurken, talep boyutunu oluşturan tercihler, teknolojik gelişmeler ve ihtiyaçlar hala çatışmaktadır. Sürdürülebilir turizm kavramının ve algısının ardına gizlenerek ekoturizm, alternatif turizm, sorumlu turizm vb. isimler altında sürdürebilir olmayan birçok turizm faaliyeti gelişmiştir. Bu durumun ölçülebilir bilimsel kriterlere göre yapılan turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin ölçülmesi için gösterge sistemleri geliştirilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda gerçekleştirilen turizm faaliyetinin sürdürülebilir turizm kriterlerine göre değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda araştırma boyunca

* Öğr. Gör., Ankara Üniversitesi Ayaş M.Y.O. Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, E-Posta: maoncu@ankara.edu.tr

** Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, E-Posta: ismet_5308@hotmail.com

*** Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, E-Posta: bgokozkut@aku.edu.tr

şu soruya yanıt aranacaktır: Ilgaz Dağı Milli Parkı'ndaki turizm faaliyetleri, araştırmada belirlenen sürdürülebilir turizm ölçütleri kapsamında gerçekten sürdürülebilir nitelikte midir?

2. Sürdürülebilir Turizm Paradigması ve Ölçüm Kriterleri

Sanayi devrimini takip eden yıllarda topyekün kalkınma anlayışı ile dünyadaki kaynakların kontrolsüz kullanımı ciddi çevre sorunlarına yol açmıştır. Bu sorunlara dikkat çeken ve kalkınma anlayışını değiştirmeyi hedefleyen ilk girişimler 1970'li yıllarda gerçekleştirilmiştir. 1972 yılında Stockholm'de çevre konusunda ilk küresel değerlendirme olarak kabul edilen "Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Bildirgesi" kabul edilmiştir (Ağca, 2002). Bildirgeyi takiben 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nca hazırlanan Brundtland Raporu'nda ilk kez kalkınma kavramı sürdürülebilirlik kavramıyla birlikte ele alınmıştır. Buna göre bugün yaygın şekilde kullanılan bir tanımına göre sürdürülebilir kalkınma: "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır (İmperatives, 1987). Rapor, sürdürülebilirlik paradigmasının yalnızca ekonomik değil, çevresel, sosyal ve kültürel politikaların merkezinde yer aldığı bir tablo çizmiştir.

1992 yılında gerçekleştirilen Rio Konferansı ve sonrasında yaşanan gelişmeler sürdürülebilir turizm perspektifini oluşturmuştur. Körü körüne ekonomik büyümeye dayalı turizm anlayışı yerine, kaynakları koruyarak kullanmaya dayalı bir turizme doğru geçiş başlamıştır. Sürdürülebilir turizm, bugünün turistlerinin ve ev sahibi bölgelerinin gereksinimlerini karşılarken, gelecek için fırsatların geliştirilmesi ve korunması olarak tanımlanmaktadır (UNWTO, 2004).

Gelinen noktada sürdürülebilir turizm teorik olarak açıklığa kavuşturulsa da pratikte sorunlarla karşılaşmaktadır (Torres-Delgado ve Palomeque, 2012). Bu sorunlar sürdürülebilirliğin anlaşılmasını zorlaştırmış, hatta kavramın içinin boşalması tehlikesi ortaya çıkmıştır. Bu amaçla kurumsal politikalar ve girişimler, turizmde sürdürülebilirlik kavramının kabul edilmesi ve ölçülmesi aşamasında ilk adımı oluşturmuştur (Torres-Delgado ve Palomeque, 2012). Sürdürülebilir turizmin ölçülmesi için oluşturulan farklı gösterge sistemleri sayesinde bir destinasyonda gerçekleştirilen turizmin ne kadar sürdürülebilir olduğu ortaya konulur. Bu amaçla Dünya Turizm Örgütü (WTO), 1990'ların başından itibaren sürdürülebilir turizmi ölçebilmek için göstergelerin geliştirilmesini sağlamıştır. 2004 yılında yayınlanan göstergelere ilişkin bir rehber ise sürdürülebilir turizmin ölçülmesi için en önemli kaynaklardan biri haline gelmiştir (UNWTO, 2004). Dünya Turizm Örgütü'nün yanı sıra Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) de otel ve tur operatörleri için ayrı, destinasyonlar için ayrı kriter sistemi geliştirmiştir. Sürdürülebilir turizmin yaygınlaşması konusunda farklı destinasyonlarda düzenlenen ya da online alınabilen kurslar düzenlenmektedir. Avrupa Turizm Göstergeler Sistemi (ETIS) ise, sürdürülebilir destinasyon yönetimi bağlamında kriterler sistemi oluşturmuştur. Küresel kurumsal girişimlerin dışında ulusal çapta gösterge sistemleri veya araştırmacıların amaçlarına göre şekillendirdiği gösterge sistemleri mevcuttur (Tablo 1).

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizmin Ölçülmesiyle İlgili Mevcut Kriterler Sistemleri (Torres-Delgado ve Saarinen (2014)'den esinlenilerek hazırlanmıştır).

Kurum ve Yazarlar
Dünya Turizm Örgütü (WTO)
Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC)
Avrupa Turizm Göstergeler Sistemi (ETIS)
Koruma Alanlarında Sürdürülebilir Turizm için Avrupa Şartları (ECST)
Alman Federal Çevre Ajansı
İngiliz Turizm Konseyi
Fransız Çevre Enstitüsü
Chris ve Sirakaya (2006)
Gebhard vd. (2008)
McCool vd. (2001)
Moore ve Polley (2007)

Gösterge sistemi ile çalışmak karmaşık tartışmalar ve süreçlerden bahsetmeyi olanaklı kılar. Evrensel bir gösterge sistemi olmadığı gibi, bu sistemler sürekli geliştirilebilir ve araştırma amacına göre değişebilir. Dolayısıyla şablon gösterge sistemleri uygulamada yetersiz kaldığı takdirde, kişi ya da kurumlar kendi gösterge sistemlerini de oluşturabilmektedir. Gösterge sistemlerinin yerel ölçekte periyodik olarak tekrarlanması, sürdürülebilirliğin durumunu görmeyi, strateji oluşturmayı ve turizmin negatif etkilerini en aza indirmeyi sağlamaktadır.

3. Araştırma Alanı ve Yöntem

Ilgaz Dağı Milli Park alanının tamamı 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca Bakanlar Kurulu karar ile 1997 yılında 'Kastamonu-Çankırı Ilgaz Kış Sporları Turizm Merkezi' olarak ilan edilen yerin içerisinde kalmaktadır. 1.118 hektarlık bir alandan oluşan park, idari olarak Ilgaz ilçesine bağlıdır. Ankara'dan 165 km, İstanbul'dan 400 km ve Kastamonu'dan 40 km uzaklıktadır (Şekil 1).

Milli Park'ın kaynak değerlerinin tamamı doğal kaynaklardır. Yapılan floristik çalışmalar sonucunda milli park içerisinde 51 familyaya ait 234 tür ve tür altı seviyede takson tespit edilmiştir. Bu taksonlardan 37'si Türkiye'ye özgü endemiktir ve endemizm oranı %15,8'dir. Bu endemiklerden 4'ü sadece Ilgaz Dağı'nda yayılış göstermektedir. Floristik zenginliklerinin yanında milli park sınırları içerisinde yaban hayatı da çeşitlilik göstermektedir. Boz ayı, kızıl geyik, karaca, kurt, vaşak, tilki, yaban domuzu, cüce yarası, yabani tavşan, Kafkas sincabı ile kuşlardan şahin ve küçük orman kartalı yer almaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü, http://bolge10.ormansu.gov.tr/10bolge/AnaSayfa/Korunan_Alanlarimiz/milliparklar/ilgazdagimilliparki/ilgazdagimilliparkiflora.aspx?sflang=tr Erişim tarihi:01.09.2018). Bu bağlamda doğaya dayalı turizm konusunda önemli arz kaynaklarına sahiptir. Bir diğer doğal kaynağı ise dağlık bir alan olması ve uygun iklim koşullarından ötürü Kış turizmi merkezi olması ise en önemli kaynak değeri olarak gösterilebilir. Kış sporlarına en elverişli alanlar Büyük Ilgaz Doruğunun (2587 m) kuzey yamaçları üzerinde yer almaktadır. Kayak mevsimi 10 Aralık - 30 Mart arası olmak üzere genel olarak 110-120 gündür. Park içerisinde yürüyüş amacı ile düzenlenmiş iki parkur bulunmaktadır (Şekil 1). Alanı ziyaret edenlerin büyük bir kısmını günübirlikçiler oluşturmaktadır. Bunun yanında kısa süreli konaklama da yapılmaktadır.

Şekil 1: Ilgaz Dağı Milli Parkı Lokasyonu ve Kayak Merkezi (Kaynak: <http://geodata.ormansu.gov.tr/>)

Turistlerin Ilgaz Dağı Milli Parkı içerisinde yararlanabileceği 7 konaklama tesis bulunmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü). Ancak alanda yapılan araştırmalara göre tesislerden biri olan Doruk Otel kapatılmıştır. Park sınırları içinde kalan diğer otellerden Derbent Otel ise yıkılarak yeniden 5 yıldızlı otel konsepti ile yeniden inşa edilecektir. Ayrıca Dağbaşı Otel de hizmet dışıdır.

Araştırma alanda turizmin arz ve talep unsurları değerlendirilmesi amacıyla gerek ETIS, gerek WTO, gerekse GSTC'nin göstergeler sistemi incelenmiştir. Tüm sistemlerin ortak noktalarından hareketle, Gebhard vd. ortaya koyduğu kriter ve göstergeler kullanılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2: Sürdürülebilir Turizm Ölçütleri (Somuncu ve Yiğit, 2008; Uzun, 2012).

Toplumsal Refah Ölçütü	Doğal ve kültürel çevrenin korunması	Ürün kalitesi ve turist memnuniyeti	Yönetim ve izleme
Kazanç ve gelirler	Doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımı	Hizmetlerin ve deneyimin kalitesi	Yönetim ve izleme planlaması
İstihdam	Doğal mirasın korunması	Turistlerin memnuniyeti	Taşıma kapasitesi
Yerel ekonominin güçlenmesi ve uzun vadeli olma durumu	Kültürel mirasın korunması	Turizm ürün kalitesi ve ekonomik uygulanabilirlik	
Yaşam koşullarının iyileşmesi	Çevresel farkındalığın artması	Turistlerle sürdürülebilir iletişim	
Turizmden memnuniyet		Kültürel değişimi barış için güç olarak kullanmak	
Sosyal ve kültürel kalıpların ilerlemesi			

Araştırma gözlem, mülakat ve ikincil kaynakların değerlendirilmesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili kaynaklar taranarak önceki çalışmalar değerlendirilmiştir. 2016 yılı Aralık ayında Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda arazi çalışması gerçekleştirilmiştir. Alanda Hem katılımcı olmayan hem de katılımcı gözlem tekniği uygulanarak birincil veriler elde edilmiştir. Göstergelere ilişkin gerekli verilerin elde edilmesi aşamasında fotoğraflama çalışması yapılmıştır. Ayrıca, hazırlanan görüşme formu ile turistler ve işletme sahiplerinden oluşan 8 kişi ile yüz yüze ve derinlemesine görüşmeler yapılmıştır (Tablo 3). Görüşme formları göstergeler sistemindeki çerçeveye uygun olarak, gerekli olan cevapları aramaya yönelik hazırlanmıştır. Toplanan tüm veriler göstergeler sistemine entegre edilerek analiz edilmiş ve raporlanmıştır.

Tablo 3: Katılımcılara ilişkin bilgiler

Paydaş Grubu	Temsil Kodu	Yaşı	Cinsiyeti	Görüşme Tarihi	Kurum/Kuruluş	Görüşme Yeri
Otel Müdürü	A1	30-40	E	19/11/2016	Türkiye Kayak Federasyonu	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Otel Müdür Yrd.	A2	50-65	E	19/11/2016	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Otel	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Öğrenci	A3	20-30	K	19/11/2016	Kastamonu Üniversitesi	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Esnaf	A4	40-50	E	19/11/2016	-	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Öğrenci	A5	20-30	K	19/11/2016	Ankara Üniversitesi	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Ev Hanımı	A6	40-50	K	19/11/2016	-	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Telesiyej Personeli	A7	30-40	E	19/11/2016	Ilgaz Kaymaklığı	Ilgaz Dağı Milli Parkı
Kayakçı	A8	20-30	E	19/11/2016	-	Ilgaz Dağı Milli Parkı

4. Bulgular

a. Toplumsal Refah Ölçütleri

Milli Park, Çankırı ve Kastamonu illeri arasında kalmaktadır. Parkın yönetici personeli Kastamonu'da bulunmaktadır. Türkiye içinde bu iki ilin 2007-2015 yılları arasındaki nüfuslarına bakıldığında Çankırı'nın Kastamonu'dan daha az nüfus yoğunluğuna sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Gerek park yönetiminin Kastamonu'da yer alması gerekse alandaki nüfus yoğunluğu bakımından Kastamonu park üzerinde daha fazla etkiye sahiptir. bu durum alandaki işletmelerin Kastamonulu yerel halktan oluşmasına yol açmıştır. TÜİK 2015 verilerine göre, göç alan 31 il içerisinde Kastamonu 3 bin 509 kişi artış ile 14'üncü sırada yer aldı. Bu durumda üniversitenin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4: Kastamonu ve Çankırı İl ve Cinsiyete Göre İl Merkezi ve Nüfus Yoğunluğu 2007-2015 (Kaynak: TÜİK)

Yıl	İl	Toplam	Erkek	Kadın	Nüfus Yoğunluğu
	Türkiye toplam	70 586 256	35 376 533	35 209 723	92
2007	Çankırı	174 012	86 692	87 320	23
	Kastamonu	360 366	176 954	183 412	27
2015	Türkiye toplam	78 741 053	39 511 191	39 229 862	102
	Çankırı	180 945	90 340	90 605	24

	Kastamonu	372 633	184 585	188 048	28
	Türkiye toplam	80 810 525	40 535 135	40 275 390	105
2017	Çankırı	186 074	93 427	92 647	25
	Kastamonu	372 373	184 289	188 084	28

Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri gerek Kastamonu için gerekse Çankırı için çok önemli bir sektördür. Milli Park'ın adını aldığı Ilgaz ilçesinin 2004'te yapılan sosyo-ekonomik gelişmişlik çalışmasına göre Türkiye'de 3. grupta yer aldığı görülmektedir (Tablo 5). Bu durum Ilgaz ilçesinde ikamet edenlerin yazın bitmesiyle biten işlerinin yanında, kışın açılan turizm sektöründe çalışmaları ile açıklanabilir. Bölgede yürütülen ormancılık, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin kış mevsiminde yapılamaması, yerle halkın turizmden gelir elde edecek hizmetlere yönlennesini kolaylaştırmıştır.

Tablo 5: Ilgaz Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (Kaynak: DPT, 2004)

İlçe	Ilgaz
872 ilçe içinde gelişmişlik sırası	348
Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi	-0,06033
Gelişmişlik grubu	3

Alanda yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre kışın telesiyej hatlarında görevli personelin Ilgaz'da ikamet eden kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir.

"Ilgaz Kaymakamlığı personeli olarak hafta içi Ilgaz'da, hafta sonu milli parkta mesai yapıyoruz. Ancak bundan çoğu zaman ek ücret talep etmiyoruz, sırf yöremizin tanıtımı için çalışıyoruz." (Telesiyej personeli, 39).

Ilgaz ilçesindeki yerel halkın kış döneminde turizm faaliyetlerine katılması, milli parkın korunması ve faaliyetlerin sürdürülebilirliği açısından hayati öneme sahiptir. Gönüllü çalışmanın yanı sıra, otellerde ve alan işletmesinde yine yerel halk istihdam edilmektedir. Yerel halkın alanla tarihsel bağı, iklim koşullarına alışkanlıkları ve evlerine yakınlığı nedeniyle daha çok istihdam edilmek istendiği tespit edilmiştir.

"Otelin turizm kısmında Antalya'dan gelenler çalışıyor. Ama diğer tüm alanlarda yöre halkı var. Çünkü havaya alışkınlar. Antalya'dan gelenler 4. gün rapor istiyor, hasta oluyor. Burada 42 personelin 26'sı Kastamonu'lu." (Türkiye Kayak Federasyonu Ilgaz Dağı Tesisi Müdürü, 35).

Alanla ilgili bir diğer önemli tespit ise alana gelen turistlerden önemli bir bölümünün kitle turisti olmasıdır. Turlar doğrudan milli parka gelerek, Ilgaz ilçe merkezine uğramamaktadır. Bu durum yerel halkla temasın azalmasına ve gelir kaybına yol açmaktadır. Ilgaz ilçe merkezinin turizm sektöründen gelir elde edemiyor olması, bölgedeki turizm faaliyetlerine katılmayan büyük bir kesim yaratmıştır. Ayrıca Kastamonu-Çankırı tüneli de 26 Aralık 2016 tarihinde açılmıştır. Bu durumda günübirlikçi turistler Ilgaz Milli Parkı'na hiç uğramadan transit geçiş yapacaklardır. Milli park içindeki işletmelerin bu konuda önemli endişeleri bulunmaktadır.

Bütün bu veriler topluca değerlendirildiğinde, alandaki turizmin toplumsal refaha olumlu katkı yaptığı tespit edilmiştir. Bu kümede yüksek derecede çıkan kriterler alan araştırmasında sorulan sorulara karşılık alınan cevapların sonucu olarak; halkın tümünün turizmden memnuniyeti ve turizmin sosyal ve kültürel kalıpların ilerlemesine yaptığı olumlu katkıdır (Tablo 6). Ancak alandaki turizm faaliyetlerinin gelecekte de böyle süreceği tartışmalıdır.

Tablo 6: Toplumsal Refah Ölçütü

Kriterler	Yüksek	Orta	Düşük
Kazanç ve gelirler		•	
İstihdam		•	
Yerel ekonominin güçlenmesi ve uzun vadeli olma durumu		•	
Yaşam koşullarının iyileşmesi		•	
Turizmden memnuniyet	•		
Sosyal ve kültürel kalıpların ilerlemesi	•		

b. Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunması

Ilgaz Dağı'nda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri alanın milli park koruma statüsüne uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Yeni tesislerin kurulması veya futbol sahalarının yapılması gibi planlar söz konusu olduğunda, milli park yönetimi müdahale edebilmektedir. Alan araştırmasında alanda gerekli yönlendirmelerin ve kuralların olduğu tespit edilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Ilgaz Dağı Milli Parkı'ndaki Bilgilendirme Levhaları

Milli park sınırları içerisindeki otellerden 2 tanesi kullanılmamaktadır. İşletmeler ile yerel yönetimler arasında çıkan anlaşmazlıkların neden olduğu bu işlevsizlikler, milli parkta olumsuz bir izlenim oluşturmaktadır. 2 tane 5 yıldızlı otel yapılması planlanan parkta işlevsiz yapılaşmaların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Ilgaz Dağı Milli Parkı'nda görsel kirlilik, güvenlik tehlikesi, çevre tahribatı gibi konularda maksimum hassasiyet gösterildiği tespit edilmiştir. Bu anlamda alandaki işletmeler ve turistler milli park yönetiminin uygulamalarını desteklemektedir. Ancak araştırmaya katılan 7 katılımcıdan 3'ü alanın milli park olduğunu bilmemektedir. Bu durumda doğal ve kültürel çevrenin korunması bilincini verebilmek ve farkındalığı arttırmak için bir milli park bilgilendirme ofisine gerek duyulmaktadır. Ayrıca alandaki yaban hayatının karayolu ile bölündüğü ve hayvanların öldüğü tespit edilmiştir. Tüm veriler değerlendirildiğinde doğal ve kültürel çevrenin korunmasında kriterlerden yalnızca doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanım düzeyi yüksek çıkmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunması

Kriterler	Yüksek	Orta	Düşük
Doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımı	•		
Doğal mirasın korunması		•	
Çevresel farkındalığın artması		•	

c. Ürün Kalitesi ve Turist Memnuniyeti

Alandaki turistlerin büyük çoğunluğunu günübirlikçiler oluşturmaktadır. Konaklamalı turistler ise maksimum 4 gün konaklamaktadır. Bu durumda günübirlikçiler ile yapılan görüşmelerden elde edilen ortak sonuçlara göre; alanda yeme-içme faaliyetleri pahalıdır. Ancak sezonun kısa olması ve personelin ihtiyaçları göz önüne alındığında işletmeler bunu bir zorunluluk olarak görmektedir:

"Gelenler çay niye 4 lira diyor? Zaten 4 aylık bir iş yapıyoruz. Ben buradaki personelin maaşını ödemek zorundayım. Kış turizmi biraz daha pahalı olur." (Türkiye Kayak Federasyonu Ilgaz Dağı Tesisi Müdürü, 35).

Bunun dışında katılımcıların çöp, tuvalet, mescit, aydınlatma vb. donanımlardan memnun olduğu tespit edilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Tuvalet ve mescit

Alana kayak yapmaya gelenlerden bir katılımcı Ilgaz Dağı Milli Park'ının yeterince tanıtımının yapılmadığına dikkat çekmektedir:

"Biz burayı bilmiyorduk. Kaymaya hep Ankara'dan Kartalkaya'ya gidiyorduk. Bilssek buraya gelirdik, yeni öğrendik." (Kayakçı, Ankara)

Alandaki konaklama tesisleri ile ilgili memnuniyet orta düzeydedir. Ayrıca alanda yöresel ürünlerin pazarlanmasına rastlanmamıştır.

"Yörede imal edilen elma pekmezi, pancar pekmezi, yaş tarhana gibi ürünlerin buralarda tüketilmesi lazım. Bizim otelde biz koymaya çalışıyoruz ama diğerleri dışardan getiriyor." (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Ilgaz Tesisi Müdür Yardımcısı, 52).

Böyle bir ortam olmadığında da yerel halk ile turistlerin teması hemen hemen hiç olmamaktadır. Elde edilen tüm veriler değerlendirildiğinde ürün kalitesi ve turist memnuniyeti orta düzeyde çıkmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8: Ürün Kalitesi ve Turist Memnuniyeti

Kriterler	Yüksek	Orta	Düşük
Hizmetlerin ve deneyimin kalitesi		•	
Turistlerin memnuniyeti		•	
Turizm ürün kalitesi ve ekonomik uygulanabilirlik		•	
Turistlerle sürdürülebilir iletişim		•	

d. Yönetim ve İzleme

Alanın Uzun Devreli Gelişim Planı (UDGP) ve ziyaretçi yönetim planı bulunmaktadır. 10. Bölge Müdürlüğü Ilgaz Dağı Milli Park Müdürlüğü tarafından 2013 yılı Aralık ayında "Ilgaz Dağı Milli Parkı Sürdürülebilir Turizm ve Ziyaretçi Yönetim Planı Yapımı" ihalesi gerçekleştirilmiş ve 2014 yılında gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Geline nokta da milli park yönetiminin alanda yönetimi bu çalışmalara dayandırarak yürüttüğü söylenebilir. Alandaki işletmeler de milli parkın gerektiği şekilde yönetildiği ve korunduğu konusunda hemfikirdir. Ancak alanla ilgili yapılan plana ilişkin etkili bir izleme aşaması yürütülüp yürütülmediği bilinmemektedir. Bu bulgulara göre, yönetim ve izleme kümesindeki kriterlerin değerlendirme sonucu, izleme planlaması hariç, yüksek düzeyde çıkmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9: Yönetim ve İzleme

Kriterler	Yüksek	Orta	Düşük
Yönetim planlaması	•		
İzleme planlaması			•
Taşıma kapasitesi	•		

5. Sonuç

Ilgaz Dağları Milli Parkı'ndaki turizm, sürdürülebilir turizm kriterleri bağlamında değerlendirilmiştir. Bir alandaki turizmin sürdürülebilir olup olmadığını değerlendirmeye esas oluşturan dört kümedeki 16 kriterden 6 tanesi yüksek düzeyde (%37,5), 9 tanesi orta düzeyde (%56,3) ve 1 kriter ise düşük düzeyde (%6,3) çıkmıştır (Tablo 10).

Tablo 10: Sürdürülebilir Turizm Kriterlerinin Frekans Analizi

Kriter		Sıklık	Yüzde (%)	Valid Percent	CumulativePercent
Valid	düşük	1	6,3	6,3	6,3
	orta	9	56,3	56,3	62,5
	yüksek	6	37,5	37,5	100,0
Total		16	100,0	100,0	

Bu sonuçlara göre alanda gerçekleştirilen turizmin sürdürülebilir olduğu tespit edilmiştir. Turizmin sürdürülebilir olması başta yönetim ve planlamanın olmasına bağlanabilir. Alan yönetim planı olması korunan alanların sürdürülebilir gelişiminde olmazsa olmaz bir kriter olarak dikkat çekmektedir. Görev dağıtımı, sorun çözümü, izleme ve değerlendirme aşamaları yönetim planlarında yer aldığından, alan yönetimi etkili ve sürdürülebilir gerçekleştirilebilmektedir. Tüm şeffaflık ve meşruluk ilkelerine uyulması halinde yönetim planlarının uygulanmasında herhangi bir aksaklık da meydana gelmemektedir. Buna bağlı olarak da kaynak değerlerin sürdürülebilir kullanıldığı ve tahribatın az olduğu yorumu yapılabilir.

Alanın önemli bir kış sporları merkezi olmasına rağmen yeterli tanıtım yapılmadığı ve sektörün gelişimini tehdit eden bazı durumların varlığı söz konusudur. Bu tehditler iklim değişikliği, ulaşım güzergahının değişikliği, nüfus baskısı ve koruma/kullanma dengesinin kaybedilmesi olarak sıralanabilir. Ancak tehditlerden en önemlisi ise iklim değişikliğidir. Örneğin bir kış sporları merkezi olmasına karşın, 2015-2016 kış sezonunda Ilgaz sezonu Şubat ayında açabilmıştır. Bu durum turizmden gelir elde eden yerel halk ve işletmecileri uzun vadede endişelendirmektedir. Turizme bağlı gelir elde edilen aylarda turizm sezonunun başlayamaması, alanın sürdürülebilir gelişimindeki en önemli tehlikedir. Bunu yanı sıra Kastamonu-Çankırı tünelinin yapımından önce alan günübirlikçilerin uğrak noktası olmaktadır. Ancak yapılan yolun alan ziyaretini büyük oranda olumsuz etkileyeceği tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise milli park girişinin tünel ile doğrudan geçiliyor olmasıdır. Günübirlikçiler için önemli bir kriter olan yol üzerindeki konumunun geçerli olmaması durumunda ise milli park ziyaretçi kaybedecektir. Alan yönetiminin sürdürülebilir olmasına karşın, gerekli tehditleri içermediği tespit edilmiştir. İleriki projeksiyonlarda alanda ziyaretçi kaybına bağlı olarak yeniden yönetim planı yapılması gerekli olabilir.

Sonuç olarak, mevcut turizm faaliyetleri ve planlaması sürdürülebilir nitelikte olsa da, gelecekte gerçekleşmesi beklenen değişimler sürdürülebilir turizmi olumsuz yönde etkileyebilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, Barçın (2002). Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg), 26 Ağustos-4 Eylül 2002. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar*.
Akoğlan Kozak, Meryem; Evren, Savaş ve Çakır, Onur (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Turizm Araştırmaları Dergisi*,
Cilt: 24, Sayı: 1, s. 7 - 22.
DPT, (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2004, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü,
<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>
Imperatives, S. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. *Accessed Feb, 10*.
Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü, 2018.
http://bolge10.ormansu.gov.tr/10bolge/AnaSayfa/Korunan_Alanlarimiz/milliparklar/ilgazdagimilliparki/ilgazdagimilliparkikanak
degerler.aspx?sflang=trSomuncu, M., & Yiğit, T. (2009). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Mirası Alanı'ndaki
Turizmin Sürdürülebilirlik Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Ankara: V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu*, 16-17.
Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2018. <http://geodata.ormansu.gov.tr/>
Torres-Delgado, Anna ve Palomeque, Francesc Lopez (2012). The growth and spread of the concept of sustainable tourism: The
contribution of institutional initiatives to tourism policy. *Tourism Management Perspectives*, 4, 1-10.

- Torres-Delgado, Anna ve Saarinen, Jarkko (2014). Using indicators to assess sustainable tourism development: a review. *Tourism Geographies*, 16(1), 31-47.
- TÜİK (2015). Konularına göre istatistikler, İl ve Cinsiyete Göre İl Merkezi ve Nüfus Yoğunluğu 2007-2015 yılları arası, <http://www.tuik.gov.tr> adresinden 7.9.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Uzun, Funda (2012). Ihlara vadisi kültürel peyzaj alanında sürdürülebilir turizm. *Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı Beşeri ve İktisadi Coğrafya Bilim Dalı, Ankara.*
- UNWTO, U. (2004). Indicators of sustainable development for tourism destinations: A guidebook. *Madrid: author. Recuperado el, 19.* <http://www.milliparklar.gov.tr/mp/ilgazdagi/?sflang=en>